

своїх злочинів повторно, коли туди прибувають поліцейські та медики для порятунку людей.

Список використаних джерел

1. Дуфенюк О.М., Марко О.І. Інноваційні технології 3D сканування в криміналістичній діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. №1. 2018. С. 313-315.

2. Баранчук Василь Васильович 3D сканування як спосіб фіксації на місці злочину: переваги й недоліки. *Юридичний бюлетень*. Випуск 16. 2020. С. 280-286.

3. URL: <https://monofilament.com.ua/ua/blog-novini-3d-druku-ta-additivnih-tehnologij/3d-skanuvannja-vikoristovuvatimetsja-v-ukrajini-dlja-dokumentuvannja-dokaziv-vojennih-zlochiviv>.

4. URL:https://zib.com.ua/ua/154652-ndise_otrimali_3d-skaneri_dlya_fiksacii_zlochiviv_.html

5. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3791667-policia-zastosovuvatime-3dskaneri-dla-fiksacii-naslidkiv-voennih-zlochiviv-rosian.html>

Ціпотан Юрій Павлович,

аспірант кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз
Національної академії внутрішніх справ

«СЛІДОВА КАРТИНА» В СТРУКТУРІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ СУДДЯМИ

Корупція у діяльності судових органів є чи не найбільш суспільно небезпечним соціально-правовим явищем, широко поширеним у сфері правосуддя України.

На думку В. Трепака: «Корупція в судовій системі становить особливу небезпеку не тільки через безпосереднє зловживання владою відповідними посадовими особами, але й через пряму залежність результатів протидії корупції від їхньої діяльності. Корумпованість тих, хто сам покликаний протидіяти цьому явищу у всіх його проявах, робить завідомо безнадійними антикорупційні зусилля інших суб'єктів, дискредитує цю діяльність і ускладнює ситуацію з корупцією в країні» [1].

А. Вознюк наголошує, що корупція була, є і, очевидно, буде (принаймні в найближчому майбутньому) однією з найбільш масштабних та глобальних проблем в Україні. Попри

те, що протягом останніх років ужито низку системних заходів з протидії корупції, вона досі поширена в різних сферах суспільного життя українців [2, с. 21].

Корупцію зазвичай розглядають як зловживання владою або службовим становищем задля отримання незаконної вигоди.

Міжнародна асоціація юристів виокремлює такі види судової корупції: неправомірна вигода; політичне втручання у судовий процес; вимагання у потерпілих та свідків; зловживання при використанні державних коштів та інших ресурсів [3, с. 121].

Вивченням криміналістичної характеристики правопорушень, її характеристики та структури займалися такі відомі науковці як В. Бахін, В. Весельський, А. Волобуєв, В. Журавель, А. Іщенко, В. Коновалова, В. Кузьмічов, Є. Лук'яничков, О. Одерій, М. Салтєвський, А. Старушкевич, Р. Степанюк, В. Тищенко, К. Чаплинський, С. Чернявський, В. Шепітько, Б. Щур та інші. Вченими усебічно досліджено криміналістичну характеристику, а її складові стали традиційними й застосовуються дослідниками під час розробки криміналістичних методик розслідування різних видів злочинів.

Проблеми методики розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди (хабарництва) в Україні досліджувались у дисертаційних працях Я. Мишкова (2005), А. Шило (2013), Н. Кимлик (2013), Д. Шумейко (2015), С. Олійника (2016), Ю. Андрейко (2020), О. Таркан (2021), В. Пісний (2024 р.), О. Абакумов (2024), І. Козак (2024), Н. Никифорова (2024) та інших науковців. Наукові дослідження проводились щодо протидії деяким різновидам кримінальних правопорушень, пов'язаних із неправомірною вигодою, зокрема посягань, учинених суддями (В. Трепак (2011), Т. Демедюк (2011), М. Борусовський (2021)).

Як доречно зазначив В. Давиденко на початковому етапі прийняття рішення у справі із головних завдань слідчого є визначення й аналіз елементів криміналістичної характеристики події злочину – своєрідної інформаційної моделі, якісно-кількісного описання ознак корупційного діяння. Криміналістична характеристика є відображенням ідеальної моделі події злочину, яка становить ґносеологічне підґрунтя для виконання спеціальних пізнавальних завдань у складному процесі досудового розслідування [4, с. 37].

У науковій літературі представлено різні підходи щодо поняття та структури криміналістичної характеристики взагалі та, зокрема, щодо структури криміналістичної характеристики

прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Одним із найбільш значущих елементів криміналістичної характеристики неправомірної вигоди є типова «слідова картина».

Дослідження такого компоненту криміналістичної характеристики є складним процесом визначення й структуризації сукупності ознак, що його наповнюють, цілісність формування якого може виступати вагомою складовою інформаційної моделі методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених суддями.

Цілком слушною є думка С. Чернявського, згідно з якою результатом учинення злочину як діяльнісною функції суб'єкта є сліди злочину – матеріальні й ідеальні наслідки злочину, тобто результати взаємодії його учасників між собою та матеріальним середовищем, які в сукупності й утворюють «слідову картину» [4, с. 30; 5].

Типові сліди злочину – це будь-які зміни середовища, що виникли в результаті вчинення в такому середовищі злочину. Сліди злочину охоплюють зміни в речовій обстановці: сліди-відображення (сліди рук, ніг, транспорту тощо); предмети – речові докази; документи (письмові, електронні та ін.), запахові сліди; сліди-мікрочастки; звукові сліди, а також ідеальні сліди [6, с. 304].

Варто звернути увагу на думку О. Пчеліної, яка звертає увагу, що слідова картина злочину є збірним поняттям, що включає опис матеріальних та ідеальних відображень і умов, що існують на момент виявлення злочину. Цей елемент криміналістичної характеристики є відправною точкою розслідування. У багатьох випадках наявність та обсяг відомостей про сліди злочину визначають успіх розкриття та розслідування злочину [7, с. 343].

Типовими слідами, що свідчать про вчинення злочину – одержання неправомірної вигоди є такі: наявність грошових коштів інших матеріальних цінностей, які могли бути передані в якості неправомірної вигоди; чеки, криптовалюта, які могли бути передані в якості неправомірної вигоди; сліди пальців рук особи-отримувача на предметі неправомірної вигоди; сліди пальців рук особи-надавача та особи-отримувача неправомірної вигоди за наявності заперечень з їх боку щодо будь-яких стосунків між ними; сліди частин та речовин предмета неправомірної вигоди на руках, одязі, інших речах підозрюваної особи-отримувача; рахунки різного роду закладів, документи щодо одержання

квитків, путівок, які свідчать про рівень стосунків між причетними особами; особиста інформація з гаджетів, електронної пошти, месенджерів, соціальних мереж, що може свідчити про одержання особою неправомірної вигоди; відомості отримані в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій та ін.

В. Трепак зазначив, що до типових слідів злочину відносяться сліди речовин з предмета хабаря на одязі хабароодержувача – мікрочастинки, що відокремилися, волосся, нитки тощо; сліди рук хабародавця на окремих предметах обстановки кабінету хабарника у разі його заяви, що названа особа ніколи не відвідувала його кабінету; сліди пальців рук на предметі; сліди в транспортних засобах осіб, які брали участь у передаванні й одержанні хабаря; магнітні чи цифрові носії з записами розмов між суб'єктами хабарництва [8, с. 33–34].

О. Таркан до типових слідів відносить: сліди на предметі (зокрема сліди рук і спеціальних речовин, букальний епітелій; сліди-нашарування спеціальних хімічних речовин на тілі й одязі підозрюваного (від обробленого цими речовинами предмету злочину), а також записи з відеокамер зовнішнього спостереження, що знаходяться на місці кримінального правопорушення та поблизу нього [9, с. 71–72].

Отже, вважаємо, що слідова картина кримінального правопорушення є важливим елементом криміналістичної характеристики, що відбиває механізм злочинної діяльності та відображає особливості способу, обстановки, а також ознаки інших елементів структури злочинної діяльності.

Список використаних джерел

1. Трепак В. М. Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2020. 481 с.

2. Вознюк А. А. Корупційні кримінальні правопорушення: концептуальні проблеми в контексті реформування кримінального законодавства України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (20). С. 21–32. doi: <https://doi.org/10.33270/04202002.21>.

3. Маруженко В. К. Корупційні правопорушення у сфері правосуддя: щодо правових аспектів. *Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції*: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції. С. 221–222.

4. Давиденко В. С. Криміналістичне забезпечення з'ясування обставин одержання неправомірної вигоди

службовою особою. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (13). С. 36–45.

5. Чернявський С.С. Фінансове шахрайство: методологічні засади розслідування: монографія. Київ: Хай-Тек, 2010. 624 с.

6. Ціпотан Ю.П. Особливості криміналістичної характеристики під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених суддями. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 83(3). 2024 . С. 300-305

7. Пчеліна О. В. Типові сліди злочинів у сфері службової діяльності. *Forum Prava*, 2017. (5). С. 342–348.

8. Таркан О.М. Методика розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції: дис. ... доктора філософії: 081 – право. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2021. 244 с.

9. Трепак В.М. Розкриття та розслідування хабарництва, вчинюваного суддями та подолання протидії засобами оперативно-розшукової діяльності: дис. ... канд. наук: спеціальність 12.00.09. Львів, 2011. 218 с.

Шарова-Айдасва Ольга Олександрівна,
аспірант відділу організації освітньо-наукової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ДОКУМЕНТУВАННІ ТА РОЗСЛІДУВАННІ

Сучасні завдання, котрі постали перед владою в умовах дії правового режиму воєнного стану, нерідко викликають обурення та критичні зауваження з боку окремих громадян. Це стосується як самих завдань, так і вироблених законодавчими і виконавчими органами механізмів їх реалізації. У соціальних мережах все частіше можна побачити відеозаписи, коли на працівників ТЦК та СП, а також працівників поліції, які виконують свої професійні обов'язки, здійснюються напади, а також вчиняється низка інших дій, спрямованих на перешкоджання виконанню цими суб'єктами їхніх професійних обов'язків і реалізації службових повноважень. Так, упродовж поточного року зберігається стала тенденція до збільшення фактів посягань на законні інтереси та права працівників правоохоронних органів. Наприклад,